

EUDR integravimas kakavos sektoriuje



Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

**Aktualu labai mažiems,
mažiesiems, vidutiniams ir
dideliems prekiautojams ar
veiklos vykdytojams**

Paskutinis atnaujinimas: 2026 m. balandžio 16 d.

S miškų naikinimo reglamentas (EUDR) skirtas užtikrinti, kad į ES rinką patenkančios biržos prekės, įskaitant kakavą ir jos produktus, būtų gaminamos tvariai ir be miškų naikinimo. Šios gairės skirtos padėti gamintojams, bendrovėms ir „Fairtrade“ partneriams suprasti miškų naikinimo riziką, ypač kakavos tiekimo grandinėje, ir laikytis EUDR reikalavimų.

Kakava – faktai ir skaičiai

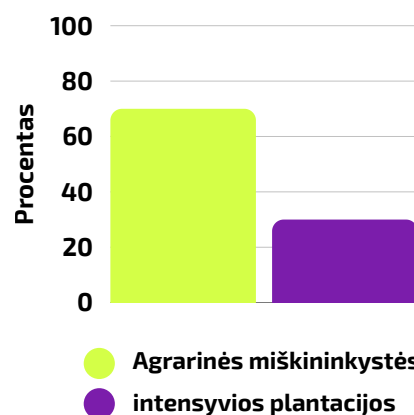
Palyginti su tokiomis biržos prekėmis kaip jautiena, alyvpalmių aliejus ar soja, su kakava susijęs bendras miškų naikinimo pėdsakas yra santykinai mažas. Tačiau kakavos gamyba gali turėti didelį poveikį biologinės įvairovės židiniams, įskaitant Aukštutinės Gvinėjos atogrąžų miškus Vakarų Afrikoje, Amazonės regioną Lotynų Amerikoje ir atogrąžų miškus Pietryčių Azijoje (Kroeger ir kt., 2017). Kolumbijoje ir Peru kakavos auginimas iki šiol buvo siejamas su nedideliu miškų naikinimo lygiu (Alliot ir kt., 2016; Castro-Nunez ir kt., 2020; Löhr ir kt., 2021). Kakava, auginama smulkiuose ūkiuose, beveik arba visiškai neprisideda prie miškų naikinimo, tuo tarpu didelio masto kakavos plantacijos prisidėjo prie miškų naikinimo kai kuriose Peru Amazonės dalyse (Grandez, 2021; Higonnet, 2017). Vienas iš pagrindinių miškų naikinimo veiksnių, susijusių su kakavos auginimu, yra atvirose saulės vietose įrengtos auginimo sistemos, kurios kelia grėsmę atogrąžų miškams Vakarų Afrikoje, Amazonėje ir Pietryčių Azijoje. Kakavos auginimas atvirose saulėtose vietovėse buvo įvardytas kaip viena iš pagrindinių miškų naikinimo priežasčių Dramblio Kaulo Kranto Respublikoje ir Ganoje (Bitty ir kt., 2015; Higonnet ir kt., 2017).

Iššūkiai ir rizika

Kakavą tiekiančios bendrovės vis dažniau susiduria su tvarumo rizika, kuri gali sutrikdyti tiekimo grandines, pakenkti ilgalaikiam produktyvumui ir sukelti reputacijos bei reguliavimo rizikas. Norint užtikrinti atsparius kakavos auginimo regionus ir stabilias ūkininkų pajamas, būtina suprasti šiuos pavojus ir iššūkius:

- **Priežastys lemiančios kakavos auginimo plėtrą į miškų plotus** (Kroeger ir kt., 2017; Schroth ir kt., 2016):
 - auganti šokolado paklausa
 - senstantys kakavos medžiai
 - geros žemės ūkio praktikos trūkumas
 - tinkamo žemės ploto sumažėjimas dėl klimato kaitos
- **Silpnos nuosavybės teisės**: skatina migrantus ūkininkus greitai steigti ūkius miško žemėje, siekiant įtvirtinti nuosavybės teisę (Ruf, 2011).
- **Monokultūrinės gamybos dominavimas**: auginant kakavą saulėtose vietose, intensyvus agrocheminių medžiagų naudojimas kelia pavojų sveikatai, daro poveikį klimatui ir lemia biologinės įvairovės nykimą ūkiuose. Ekologinė ir agroekologinė gamyba išsprendžia šias problemas (Bitty ir kt., 2015; Higonnet ir kt., 2017).
- **Klimato kaita**: kakava yra labai jautrus sausrai augalas. Derlius sumažėja, o ištisi kakavos auginimo plotai tampa netinkami auginti, nes kyla temperatūra, o sausros, tropinės audros ir uraganai tampa dažnesni ir intensyvesni (Lahive ir kt., 2019).

Agrarinės miškininkystės ir intensyvių plantacijų pasiskirstymas pasaulinėje kakavos auginimo sistemoje



ES miškų naikinimo reglamento reikalavimai

Europos rinkoje produktus parduodančios įmonės turi įrodyti, kad jų tiekimo grandinės yra nesusijusios su miškų naikinimu. „Fairtrade“ standartai atitinka ES miškų naikinimo reglamentą (EUDR). Remdamasi sąžiningo pragyvenimo ir etiškų duomenų principų pagrindu, „Fairtrade“ siūlo bendrovėms ir gamintojams paramą bei saugumą, kad jie galėtų laikytis EUDR reikalavimų ir peržengti atitikties ribas, siekdami prasmingos miškų apsaugos.

1 Patvirtinti geografinės vietos duomenys

„Fairtrade“ teikia praktinę pagalbą ir skaitmenines priemones (pvz., „Plot Insights“) gamintojų organizacijoms renkant geografinės vietos duomenis, atliekant duomenų kokybės patikras ir transformuojant duomenis į ES TRACES platformos reikalaujamą formatą.

2 Miškų naikinimo stebėsenos duomenys

„Fairtrade“ partnerė „Satelligence“ kiekvienai „Fairtrade“ gamintojų organizacijai parengia aukštos kokybės miškų naikinimo rizikos analizę, kuria dalijamasi per „Plot Insights“. „Satelligence“ naudoja geriausias savo klasėje pritaikytas palydovinių vaizdų gavimo, vizualizavimo ir rizikos identifikavimo technologijas, kurios sumažina klaidingai teigiamų rezultatų skaičių ir generuoja įspėjimus apie ūkius, esančius miškų naikinimo vietose ar saugomose teritorijose, arba šalia jų.

3 Įžvalgos rizikos vertinimams

Bendrovės turi prieigą prie „Fairtrade“ rizikos žemėlapių, kad galėtų atlikti rizikos vertinimus. Rizikos žemėlapyje pateikiama informacija apie su miškų naikinimu susijusią riziką, būdingą „Fairtrade“ sertifikuojamoms prekėms ir jų kilmei, su pačių gamintojų patvirtintomis įžvalgomis. Kaip papildoma paslauga gali būti parengtos individualiai pritaikytos rizikos ataskaitos apie bendrovių tiekimo grandines.

4 Atsekamumas naudojant saugius, auditu pagrįstus geografinės vietos duomenų mainus

Sudarius prekybos sutartį, eksportuotojai ir importuotojai galės teikti užklausą dėl prieigos prie EUDR reikalaujamų geografinės vietos duomenų iš savo „Fairtrade“ gamintojų organizacijų tiekėjų per naują skaitmeninį ryšį, esantį tarp „Plot Insights“ ir „Fairtrade“ – sistemos. Joje stebimas „Fairtrade“ produktų pardavimas per „Fairtrade“ tiekimo grandines. Konkrečių to paties kooperatyvo ūkių geografinės vietos duomenys gali būti priskirti kakavos eksporto partijos numeriui, kuris savo ruožtu yra susietas su unikalia sutartimi „Fairtrade“ sistemoje. Gamintojų organizacijos gali sutikti dalytis šiais duomenimis su savo eksportuotoju ir importuotoju pagal sutartį.

5 Daugiau nei atitiktis

„Fairtrade“ produktų tiekimas padeda sumažinti miškų naikinimo riziką, šalinant pagrindines priežastis. Tai apima kovą su skurdu taikant pragyvenimo pajamų referencines kainas ir pajamų diversifikavimo programas; praktinius mokymus, kuriuos rengia „Fairtrade“ gamintojų tinklai, klimato kaitai atsparios ūkininkavimo praktikos ir miškų apsaugos srityse; bei „Fairtrade“ standartų reikalavimus, pavyzdžiui, prekiautojų indėlį į kooperatyvų pastangas užkirsti kelią miškų naikinimui.



Nuotrauka: Fairtrade Sweden



Daugiau informacijos:

[„Fairtrade“ „Fairtrade“ rizikos žemėlapis: kakava](#)
[„Fairtrade“ poveikio platforma](#)

Kakavos tiekimo grandinės atsekamumas

Kakava, kaip ir keli kiti „Fairtrade“ produktai, gali būti parduodama pagal atsekamumo sistemą, vadinamą masės balansu. Pagal masės balansą bendrovėms leidžiama perdirbimo metu maišyti „Fairtrade“ sertifikuotus ir ne „Fairtrade“ sertifikuotus ingredientus, su sąlyga, kad tikslūs „Fairtrade“ sąlygomis parduoti kiekiai yra tiksliai sekami ir nepriklausomai audituojami visoje tiekimo grandinėje.

Kodėl naudojamas masės balansas?

Visiškas atsekamumas reikalauja, kad sertifikuoti produktai būtų fiziškai atskirti nuo nesertifikuotų produktų kiekviename tiekimo grandinės etape. Kakavos atveju tai dažnai yra techniškai sudėtingas, brangus ir komerciškai ribojantis atvejis. Kakava paprastai perdirbama dideliais kiekiais ir vyksta sudėtingi gamybos procesai, dėl kurių nėra lengva pagaminti mažas, atskirtas partijas.

Ką duoda masės balansas?

- padeda užtikrinti, kad „Fairtrade“ ūkininkai turėtų rinkos galimybes ir
- suteikia vartotojams pasitikėjimo, kad „Fairtrade“ sertifikuotų ingredientų kiekis galutiniame paženkliname produkte atitinka „Fairtrade“ ūkininkų parduotą kiekį.

„Fairtrade“ standartais taikomas pirmojo tiekimo etapo atsekamumo principas. Tai reiškia, kad kiekviena gamintojų organizacija (GO) turi galėti atsekti kakavą iki ją užauginusio ūkio nario.

Gamintojų organizacijos yra atsakingos už atsekamumą nuo individualaus ūkio iki to momento, kai narys parduoda kakavą trečiajai šaliai.

Kaip atrodo pirmojo tiekimo etapo atsekamumas Ganoje

1 žingsnis

Kakavos maišeliai žymimi nario ir ūkio ID kodu. Kiekvienas narys turi unikalų kodą ir kiekvienas ūkis turi unikalų kodą.

2 žingsnis

Kai narys parduoda kakavos maišelį licencijuotai supirkimo bendrovei (LBC), vienam nariui parduotų maišelių skaičius įrašomas į nario knygėlę ir į jo pačio apskaitos dokumentus.

3 žingsnis

LBC dalijasi pardavimo duomenimis su PO. PO patikrina šią informaciją su nariais.

„Fairtrade“ yra patikimas partneris, padedantis gamintojams ir mažoms bendrovėms pasiruošti iki reglamento termino.



Daugiau informacijos:
„Fairtrade“ tiekimo grandinės atsekamumas

Papildoma informacija:
Masės balansas,
perdirbėjas / gamintojas,
kava



Kaip „Fairtrade“ papildo ES miškų naikinimo reglamentą kiekviename tiekimo grandinės etape

Fairtrade“ standartai ir programos remia ūkininkus ir gamintojų organizacijas, gaminančias ir prekiaujančias kakava, kuri nesukelia miškų naikinimo.

1 Kakava auga ūkyje

„Fairtrade“ kooperatyvai saugo miškus:

Kakavos standartas 3.4.2 ir 3.4.3:

kooperatyvai vertina ir stebi miškų naikinimo riziką, atlikdami platesnę HREDD analizę.

Kooperatyvai naudoja rezultatus miškų naikinimo prevencijos ir švelninimo planui parengti; didina ūkininkų informuotumą apie rizikos zonas ir veiklą ar gamybos praktiką, kuri daro neigiamą poveikį; ir skatinti teigiamą poveikį darančių gamybos praktikų įgyvendinimą.

Kakavos standartas 3.4.4

Eksportuotojai, importuotojai, gamintojai, prekių ženklai ir mažmenininkai remia kooperatyvus, siekdami užkirsti kelią miškų naikinimui ir jį sušvelninti.

2 Ūkininkas nuima kakavos derlių, ją fermentuoja ir džiovina

3 Ūkininkas parduoda kooperatyvui

4 Kooperatyvas gabena kakavą į sandėlį

5 Kooperatyvas rūšiuoja kakavą ir parduoda

6 Eksportuotojas siunčia pupeles arba perdirbtus produktus į vartojimo šalis

7 Importuotojas tiekia pupeles arba perdirbtus produktus paruoštų vartojimo prekių gamintojui

8 Prekės, tiekiamos mažmenininkui, kad būtų parduotos vartotojui

„Fairtrade“ kakavos standartas 3.4.1: miškų naikinimas draudžiamas po 2018 m. gruodžio 31 d. „Fairtrade“ kakavos standartas 3.4.5: kooperatyvas turi visų 100 % ūkio vienetų geografinės vietos duomenis. Poligonai, jei plotas didesnis nei 4 hektarai.

„Fairtrade“ kakavos standartas 3.4.6: mokėtojai ir vežėjai (paprastai eksportuotojai) turi tuos pačius duomenis kaip ir 3.4.5 ir jais dalijasi su kooperatyvais.

Programos intervencija:

per mūsų partnerystes „Fairtrade“ teikia kooperatyvams ūkių lygmens palydovinius miškų naikinimo rizikos duomenis, pagrįstus jų pateiktais ūkių žemėlapių duomenimis, kad būtų laikomasi **Kakavos standarto 3.4.2 reikalavimo**.

R„Fairtrade“ kakavos standartas 2.1.4: pirmojo tiekimo etapo atsekamumas – kooperatyvai diegia skaitmeninius sprendimus, kad atsektų kooperatyvui parduotas kakavos pupeles iki jų individualių ūkių ar laukų.

„Fairtrade“ kakavos standartas 2.1.1: tikrinama, ar į tiekimo grandinę patenka tik „Fairtrade“ kakava – kooperatyvas registruoja individualią narių produkciją ir bendrą kooperatyvo produkciją. Tai apima tiek numatomą, tiek faktinę gamybą. Numatoma gamyba palyginama su faktine gamyba ir (arba) pardavimais. Reikšmingi skirtumai registruojami, tiriami ir imamas priemonių, kad jie nepasikartotų.

„Fairtrade“ kakavos standartas 2.1.3: pirmojo tiekimo etapo atsekamumas – kooperatyvai dokumentuoja produkto srauto žemėlapi ir atsekamumo procedūrą nuo ūkininko iki pirmojo pirkėjo. Kooperatyvo narių ir ne narių kakavos maišymo rizikos nustatymas.

„Fairtrade“ smulkiųjų gamintojų organizacijų standartas 2.1.1: „Fairtrade“ sertifikuoja visus kooperatyvo narius, bet kokia kakava, kurią kooperatyvas perka iš ne narių, turi būti atskirta ir negali būti parduodama kaip „Fairtrade“.

